

Veźměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Specifika řízení o zrušení a vypořádání spoluvlastnictví jako řízení s povahou iudicii duplicis ve vztahu k rozhodování o nákladech řízení

V řízení o zrušení a vypořádání spoluvlastnictví musí být vlastnické právo každého ze spoluvlastníků v souladu s článkem 11 odst. 1 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“) chráněno stejnou měrou. Ustanovení § 142 zákona č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád (dále jen „o.s.ř.“) je proto třeba interpretovat tak, že plný úspěch a neúspěch procesních stran ve smyslu § 142 odst. 1 o.s.ř. lze poměřovat pouze tehdy, zamítá-li soud návrh na zrušení spoluvlastnictví za podmínek upravených § 1140 odst. 2 zákona č. [89/2012](#) Sb., občanský zákoník (dále jen „o.z.“).

Jinak, vyhoví-li návrhu na zrušení spoluvlastnictví a rozhoduje-li dále o způsobu jeho vypořádání, je na procesní úspěch jednotlivých účastníků, majících v řízení s povahou iudicii duplicis totožné postavení žalobce i žalovaného, třeba pohlížet jako na částečný (stejný) a zásadně nepřiznat náhradu nákladů řízení žádnému z účastníků podle § 142 odst. 2 o.s.ř., ledaže konkrétní okolnosti věci výjimečně odůvodňují postup podle § 142 odst. 3 o.s.ř. Tak uzavřel Ústavní soud ČR ve svém nálezu ze dne 10.11.2020, sp. zn.: I ÚS 262/20 (dále jen „nález Ústavního soudu“), jehož podstatný obsah bude dále blíže rozebrán.[\[1\]](#)

Specifika řízení o zrušení a vypořádání spoluvlastnictví jako řízení s povahou iudicii duplicis, lze popsat následovně:

- žádný z účastníků by výsledkem takového řízení neměla po finanční stránce ztrácet;
- účastníci by měly odcházet od soudu s majetkovou hodnotou, se kterou do něj vstoupily;
- nikdo by z hlediska objemu majetku neměl získat nic navíc a nikdo by neměl nic tratit;
- majetkovou ztrátu utrpí každý z účastníků "pouze" ve vynaložených nákladech řízení;
- při rozhodování o nákladech řízení, jímž bylo vypořádáno zrušené spoluvlastnictví, je namíste rozhodnout, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení.

Stejně jako například řízení o vypořádání společného jmění manželů nebo řízení o stanovení hranic pozemků je řízení o zrušení a vypořádání spoluvlastnictví svou povahou řízením nesporným, a to zejména z toho důvodu, že všichni účastníci řízení jsou vzájemně v pozici odpovídajícímu postavení žalobce i žalovaného současně a nezáleží přitom, který z účastníků žalobu podal. Nejedná se tedy o klasické sporné řízení, v němž by jedna z proti sobě stojících stran musela vyhrát a druhá prohrát, typický náhled na žalobce jako útočníka, a žalovaného jako obránce, je pojmově vyloučen, ačkoliv tak zákon účastníky označuje. Řízení s povahou iudicii duplicis jsou tak v podstatě označována za sporná pouze proto, že nejsou upravena v zákoně č. [292/2013](#) Sb., o zvláštních řízeních soudních (dále jen „z.ř.s.“).[\[2\]](#)

V řízení o zrušení a vypořádání spoluvlastnictví není soud vázán návrhy účastníků, ale pouze zákonným pořadím jednotlivých způsobů podle § 1143 a násl. o.z. Záleží tedy pouze na úvaze soudu, jaký konkrétní způsob vypořádání zvolí, a to bez ohledu na návrhy účastníků. Žalobce tedy

nedisponuje předmětem řízení jako například v případě žaloby na plnění a jiných.

Výše zmíněná specifika je třeba ve smyslu čl. 11 odst. 1 Listiny zohlednit i při rozhodování o nákladech řízení. Základním hlediskem při rozhodování o nákladech civilního řízení je zásada úspěchu ve věci. Úspěch ve věci však nelze poměřovat jen tím, jak bylo o konkrétním návrhu rozhodnuto, ale je třeba jej posuzovat v širších souvislostech se zřetelem na konkrétní okolnosti případu. Z pohledu ústavně konformního výkladu zásady úspěchu ve věci ve smyslu § 142 o.s.ř. je proto v řízení o zrušení a vypořádání spoluvlastnictví třeba odlišit dvě fáze, a sice rozhodování o zrušení spoluvlastnictví, a rozhodování o vypořádání zrušeného spoluvlastnictví. Návrhu na zrušení spoluvlastnictví soud buď vyhoví a řízení pak pokračuje rozhodováním o způsobu jeho vypořádání, anebo jej zamítne a řízení tím ukončí. Návrh na zrušení spoluvlastnictví soud zamítne z důvodů uvedených v § 1140 odst. 2 o.z., tedy proto, že je zrušení spoluvlastnictví požadováno v nevhodnou dobu nebo jen k újmě některého ze spoluvlastníků. V těchto ojedinělých případech lze dle nálezu Ústavního soudu hovořit o plném úspěchu a neúspěchu ve věci.

Úspěch a neúspěch ve věci však nelze odvozovat od skutečnosti, že bylo vyhověno samotnému návrhu na zrušení spoluvlastnictví, a to zejména proto, že vyhověním návrhu na zrušení spoluvlastnictví řízení nekončí, ale pokračuje rozhodováním o způsobu vypořádání spoluvlastnictví. Důležitým faktorem je i skutečnost, že z povahy věci neexistuje účastník, který by bezdůvodně zasahoval do právní sféry jiného účastníka. Při rozhodování o nákladech řízení tak nelze vycházet z předpokladu, že se majetková sféra žalobce zmenšila vydáním jemu vzniklých nákladů řízení jenom proto, že byl nucen hájit svá práva, do nichž někdo jiný zasahoval.^[3] Vyvolání řízení je pouze svobodnou volbou jednoho z účastníků, do jehož majetkové sféry nemusel nikdo zasáhnout, a ani jej k podání žaloby přimět. Stejně tak je svobodnou volbou jiného spoluvlastníka neuzavřít navrženou mimosoudní dohodu a požadovat jiný než navržený způsob vypořádání, pokud však jeho jednání nenaplní znaky obstrukčního jednání či zneužití práva. Způsob vypořádání zrušeného spoluvlastnictví nemusí být účastníky ani navržen a může být ponechán zcela na úvaze soudu. V takovém případě by každý z účastníků mohl být považován za úspěšného vždy, ať již soud zvolí kteroukoli z možných zákonem stanovených alternativ.

Pokud tedy soud není při vypořádávání zrušovaného spoluvlastnictví vázán návrhy účastníků, není ve smyslu nálezu Ústavního soudu možné odvíjet úspěch ve věci ani od toho, co bylo mezi účastníky sporné a k čemu bylo vedeno dokazování. Dokazování totiž soud směřuje z moci úřední pouze k prokázání skutečností potřebných pro zvolení toho ze způsobů vypořádání, který ve věci připadá v úvahu s ohledem na zákonnou posloupnost.

Ve smyslu nálezu Ústavního soudu tak nelze v řízení o zrušení a vypořádání spoluvlastnictví hledat vítěze ani poraženého, neboť nelze účastníky řízení vnímat tak, jako by jeden byl v právu, zatímco druhý by v právu nebyl. Každý ze spoluvlastníků může mít racionální důvody, proč žádá přikázání společné věci do svého vlastnictví. Nelze proto vytýkat účastníkovi, navrhujícímu jiný než soudem zvolený způsob vypořádání, nevoli k uzavření mimosoudní dohody či soudního smíru, pokud nebyl jeho odpor obstrukčního charakteru. Stejně tak nelze klást účastníku k tíži, že například není sám schopen vyhodnotit odbornou otázku dělitelnosti pozemku, potřebuje-li i soud k jejímu zodpovězení znalecký posudek. Pokud by se tedy úspěch ve věci odvíjel od způsobu vypořádání, jaký účastník navrhoval, dokázal by účastník ovlivnit svůj úspěch ve věci jen omezeně, neboť může jen omezeně ovlivnit úsudek soudu o tom, jak spoluvlastnictví vypořádá, tedy zda soud společnou věc rozdělí, či kterému ze spoluvlastníků společnou věc přikáže a kterému přizná přiměřenou náhradu a v jaké výši.

Ve svém nálezu Ústavní soud uzavřel, že považuje za ústavně konformní východisko při rozhodování o nákladech řízení, jímž bylo vypořádáno zrušené spoluvlastnictví, spatřovat u všech účastníků částečný úspěch ve věci ve smyslu § 142 odst. 2 a 3 o.s.ř. Zásadně je tak dle nálezu Ústavního soudu namísto rozhodnout, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení, což zachycuje

druhá z alternativ upravených v § 142 odst. 2 o.s.ř. Poměrné rozdělování nákladů řízení zde však z povahy tohoto řízení nemá smysl, stejně jako je v dané fázi řízení vyloučeno hledat na straně kteréhokoli účastníka plný úspěch ve věci a aplikovat tak § 142 odst. 1 o.s.ř.

V precizně odůvodněných případech lze dle názoru vyjádřeném v nález Ústavního soudu některému z účastníků přiznat právo na náhradu nákladů podle § 142 odst. 3 o.s.ř. Zvláštními okolnostmi konkrétního jedinečného případu může být výše předestřené obstrukční chování spoluvlastníka, nezáměr o konstruktivní vyřešení věci nebo šikanózní výkon práva. Šikanózním jednáním však není pouze skutečnost, že některý z účastníků navrhuje přikázání předmětu spoluvlastnictví do svého výlučného vlastnictví. Obecné soudy by tak musely přesvědčivě vyložit další důvody, které je vedly k závěru, že je namíste danému účastníku uložit povinnost hradit náklady řízení jinému účastníkovi. Toto by však dle nález Ústavního soudu měla být situace spíše výjimečná.^[4]

Mgr. Ing. Štěpán Hubička,
advokátní koncipient

[Advokátní kancelář Brož & Sokol & Novák s.r.o.](#)

Sokolská třída 60
120 00 Praha 2

Tel.: +420 224 941 946
Fax: +420 224 941 940
e-mail: advokati@akbsn.eu

^[1] Nález Ústavního soudu ČR ze dne 10. 11. 2020, sp. zn.: I ÚS 262/20

^[2] Srov. PŮLKRÁBEK, Z. Zásada úspěchu – „novinky“ v rozhodování o nákladech řízení. Bulletin advokacie, 1-2/2019, s. 35

^[3] Srov. nález Ústavního soudu ČR ze dne 9. 6. 2009, sp. zn. III. ÚS 292/07

[4] Autor vycházel při zpracování textu zejména z odůvodnění nálezu Ústavního soudu ČR ze dne 10. 11. 2020, sp. zn.: I ÚS 262/20

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Nová „tlačítková“ povinnost pro e-shopy](#)
- [Digital Omnibus: Revoluce v datech, nebo jen nová zátěž pro podnikatele?](#)
- [Darování pro případ smrti nemovité věci zapsané v katastru nemovitostí a určení výše odměny soudního komisaře](#)
- [Flotilová novela: Kdo a kdy musí nově získat licenci k distribuci pojištění?](#)
- [Nová pravidla pro ground handling v EU a jejich dopady na letecký sektor](#)
- [Právní due diligence nemovitostí: na co se v praxi skutečně zaměřit](#)
- [Hmotněprávní opatrovník obchodní korporace: mezi efektivní ochranou a zásahem do korporační autonomie](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 32.: Konkurenční doložka](#)
- [Skryté ujednání v realitní smlouvě - zbytečná hra na schovávanou](#)
- [Odpovědnost člena voleného orgánu dle § 159 OZ a vymezení škody způsobené právnické osobě](#)
- [Vnosy do společného jmění manželů a jejich valorizace v aktuální judikatuře Nejvyššího soudu a Ústavního soudu](#)